

Oijen e. a.

Den elfden Augustus 1800 zes en negentig bezocht ik de gemeente Oijen; van obegen komende volgde ik den sbaardijk en vond ik op de grens van de gemeente den burgemeester van Oijen. Hij reed vooruit in zijn rijtuig en begeleidde mij naar het raadhuis. - Daar vond ik de wethouders van Teeffelen en de Werd. - Staatsgenemde is rentmeester voor de familie Ervits van Oijen. -

De burgemeester was zoo genuwachtig, dat het bijna onmogelijk was om met hem te praten; de wethouders waren geen ongeschikte menschen, vooral van Teeffelen scheen gesचित.

Op mijne audierstie verscheen de pastoor van Teeffelen (die van Oijen was uit); de predikant van Houdenberg H. van Straaten vroeg twee zaken: 1°. of er niets aan te doen zou zijn, dat de Feersche sbaas iets vroeger dan 15 sbaart gesloten werd; dan kon het water geregeld afvloeien, en had men bijv. niet noodig de „Groenendijk“ door militairen te laten bewaken, omdat er dan geen water meer zijn zou; door overal den datum op 15 sbaart te stellen, zoowel boven, als onder in Noord-Strabant, had men noodwendig waterbezwaar, omdat het water van bovewonder niet meer weg kon; sloot men boven iets vroeger, dan vloei'de het water regelmatig weg; 2°. zou er bezwaar tegen bestaan, dat er eene monster-petitie op touw werd gezet, om van de Regeering gedaan te krijgen, dat deze het Groot. Lijkerschap ontsloeg van deszelfs verplichting om 2 millioen bij te dragen voor de sbaasmondwerken, - nu de Regeering hare verplichting niet nakwant om de Heerenwaardsche overlaten te verhoogen tot bandijks hoogte? Ik zeide hem, dat hij gerust zijn gang kon gaan. -

Het schijnt, dat Oijen een vette plaats is voor een dominiee; van Houdenberg H. van Straaten heeft daar slechts 60 protestanten te verzorgen, en leeft daar reeds 20 jaar. Hij moet bestaan van ± 27. H. A. grond, welke hij gedeeltelijk zelf beboert.

Len boer - van Erf - kunnen vragen, hoe hij zou kunnen geraken

Oijen e.a.

geultken tot de oprichting van afdeling van den Boerenbond; ik verwees hem naar ~~de~~ ^{de} Tijdschriften van den „Boerenbond“.

De familie Smits van Oijen heeft hier uitgestrekte goederen liggen; van den Binnenvelder van Oijen behoort 1/3 deel ¹⁵⁰ H. A. aan die familie; van de Widenwaarderen het grootste deel; zeker een goede honderd ^{veertig} H. A. — Het kasteel Oijen, dat ook aan Smits hoort, is afgebroken en tot boerderij ingericht. — eens in het jaar komt de heer Smits te Oijen; hij komt en gaat dan op denzelfden dag, en neemt zijn tijdelijken intrek bij den pastoor. —

Van Oijen reed ik des avonds over Teeffelen naar Oss; te Teeffelen had men mij niet verwacht; er was geen enkele slag; de menschen hadden hunne vlaggen geleend aan de bewoners van Oijen. —

Het dagelijksch bestuur van Oijen reed in een rijtuig tot Teeffelen voor mij uit; daar zond ik de Heeren weg.

De administratie der secretarie liet te wenschen over; zoo waren er sinds 1870 geen notulen van vergadering gehouden. Schriftelijk maakte ik dienaangaande eenige opmerkingen aan het gemeentebestuur.

Den 7^{den} september 1900 kwam ik weer in Oijen. Van D. en W. vernam ik, dat het de armenklasfe nog wel goed ging, door dat de familie Smits van Oijen nog al lief tierken; in 1900 werden er zes nieuwe krabben in de klasfe gemaakt; in 1901 zouden er nog twee worden gelegd, terwijl twee anderen alsdan verlenigd zouden worden. ^{Daarvoor} was het mogelijk geweest, dat al het volk te Oijen bleef, en dat er niet behoefde in Duitschland behoefde te gaan werken: die krabben werden in eigen beheer gemaakt.

Er zijn in de gemeente geen middenklassen; er zijn bijna geen groote boeren. te Oijen heeft Deperkamp 65 H. A. eigen; hij beboert die niet zelf, maar verpacht ze; — in Teeffelen zijn 3 groote boeren, waarvan 2, die ieder $\pm$ 30 H. A. eigen dom hebben. Ze hebben 5 winters $\pm$ 30 stukken op stal, waarvan $\pm$ 10 koeien, 10 paarden, van welke 3 werkpaarden, en de

Oijen e.a.

rest jonge paarden. — Behalve deze vier boeren zijn er overigens bijna niets dan arbeiders, die het over het algemeen niet te breed hebben. De radicaal armenbestuur bestaat te Oijen niet; wel een burgerlijk armenbestuur. Dit laatste heeft jaarlijks over $\pm$ f 1000 te beschikken; Smits geeft ieder jaar f 150. — Dit f 1150 gaan heelmaal af aan kosten van bestredelingen in het liefdeluis, aan den armen doctor enz. enz. — Fenszen om de armen te bedelen bestaan er niet; daarvoor (gewoonlijk een D. halgerinnen) wordt dan gecollecteerd bij de ^{zeker} geopende ingezetenen. — Buiten de gemeente wordt niet door inwoners van Oijen gebeld; ongeheerd. Oijen en wel vreemden (vooral uit Oef) te Oijen langs de huizen.

De inwoners van Oijen hebben het recht van klauwengang op den Altemanswaard; titels bestaan er niet voor, maar het recht, maken ze daarvoor het buitengeroan onderhouwt van de kosten door hunne rekening nemen; dit gebeurt echter niet. — Dat recht van voorscheiden op den Altemanswaard deent tot den 15 April. —

De leden van den Raad waren vijf wel over de hulle gemeente verdeeld: 1 lid woonde aan de Kloogerveldsche straat, 1 aan de schoolkooi, 1 aan den malen, (al. de melhouder van Teeffelen) te Teeffelen, en 3 (onder wie de burgemeester en de melhouder de kerk) te Oijen in de kooi.

Op mijn audientie verscheen de pastoor van Oijen, sinds $\pm$ vijf jaren in functie; het schijnt, dat men nog al met hem is ingeramen, hij valt althans beter in den smaak der men, zekel dan zijn voorganger, die $\pm$ vijf jaren te Oijen stond; — daarna dominee van Woldenberg Hamstra, die niets byzonders te vertellen had; — en ten slotte notaris van der Helden; hij is ongehuwd, omdat hij op zijn verdiensten geen vrouw kan onderhouden; hij heeft $\pm$ 50 biken per jaar. Hij deelde mij mede, dat de burgemeester in der tijd een groot zaakvernammer was; toen hij burgemeester zou worden, had hij van den C. d. V. beloofd, dat hij het zaakvernammen zou nalaten; hij heeft die belofte ephijk gehouden. — v. d. Helden recommanerde zich, wanneer het notariële kantoor te Oef mocht komen te vaceren. — De standplaats van de

Oijen c. a.

notaris was vroeger gelegen. Onbreeks 1824 bracht notaris Krom de standplaats van IJegen over naar Oijen. Plaats was oorspronkelijk deernwaarder; hij leende met de eenige doeler van den toenmaligen eigenaar van het kasteel de Oijen ^{van de kinderen van Oijen}; vooral om zijne eigen goederen te kunnen administreren, wenschte hij in Oijen te wonen; hij werd daar tevens burgemeester. ^{Den 30 Augustus 1836} ging de ~~van de erfgenamen van wijlen Yvonne Adolina van Dronen, weduwe van de heerlijkheid Oijen met de vaste goederen van de heerlijkheid Oijen, overleden te Dronenrecht over in handen van de familie Smits van Oijen.~~

Van B. en W. vernam ik nog, dat de kerk te Seffelen zeer rijk was; dit vindt zijn oorsprong daarin, dat Seffelen behoorde tot het land van Ravensstein, toen de kerkelijke goederen gesecculariseerd werden, werd het land van Ravensstein gespaard. Van daar, dat te Seffelen ook nog proefjes mogen behalen. Terzijde der Reformatie werden de Katholiken uit Seel, Bommel enz. enz. te Seffelenge doopt; ze kwamen daar om te trouwen, enz. — Behalve Seffelen behoorden tot 's lands van Ravensstein de dorpen Blacharen, Haren, IJegen, Deursen, Dennenburg. Ik vand te Oijen als veldwachter een zekeren Kemperman, den zoon van een straatmaker uit Kleisfen.

Den 24ste 1904 kwam ik weer in Oijen. Ik bezoeken, zelfden dag Bergheim en Dreesche; ^{van} Als of ging ik naar Ravensstein overnachten bij van Klal in de Kerkvoorst van de Palts om van daaruit daarna nog enige gemeenten te bezoeken.

Van B. en W. vernam ik niet veel byzonders; de oude wethouder van Seffelen is overleden, en als zoodanig vervangen door een jongen man (zijn zoon?) die geheel dezelfde namen draagt.

Hien is zeer tevreden met het telefoonhoorn, dat nu sinds anderhalf jaar geopend is. Gemiddeld wordt er dagelijks een maal gebruik van gemaakt.

De burgemeester is zeer en peine, omdat hij het maken van werken in de klas de gemeente zijn ^{thareff} las- en loodijnsplaats heeft verlaten. Het heeft het high een nieuw lasplaats gemaakt, maar deze is ^{die} omdat ^{de} werd aan.

Oijen c. a.

geloopt op grondem, welke gedeeltelijk van Mr. Smits v. O. ten Blijvendem toebehoorden ^{aan Mr. Smits verhuurd}; de gemeente zal nu moeten betalen, die lasplaats meer van Mr. Smits te huren.

Bemendator is Dr. Wieggersma uit Kith; hij wordt door het bevoegdige armbestuur per visite betaald. Men is over hem zeer tekeeren.

Voor de leerplichtwet was er nog minder schoolruim dan thans. Vele ouders maken misbruik van de gelegenheid om verlof te vragen voor ontdaardheid enz.

Van herhalingsonderwijs wordt zeer veel gebruik gemaakt. Het gaat den armen vrij goed; er gaben niet ^{meer} starvel menschen in Duitsland. In Seelen als vroeger; ook het getal van hen, die in Holland gaan maaien wordt kleiner.

Het algemeen armbestuur heeft $\pm$ 7000 inkomsten uit bezittingen; het krijgt $\pm$ 200 subsidie van de gemeente, en $\pm$ 150 van Mr. Smits. — Een Elisabeths vereeniging werkt met het algemeen armbestuur samen; de jaarlijksche collecte langs de kerkten brengt thans niet meer zoveel op als vroeger; het is nu amper $\pm$ 300. —

Bedientie verleend aan dominee van den Woudenberg Hamstra, en aan den pastoor, Seel. — Beide zleiden kwamen eenzijdig hunne opvoeding maken. —

Door B. en W. werd Pastoor Seel ^{thareff} gewoont ge-
presen; hij is geboortig van Nijmegen en ^{is} nu sinds $\pm$ 6 jaren te Oijen. De lauwel rijdt, heeft hij nooit gelot, omdat hij alles wat hij heeft, weg geeft. —

De gehele gemeente was opvraagd; geen huize, hoe gering ook, waar geen opvate of kleine vlag was uitge-
staken.

Den 31 Maart 1900 kwam ik weer in Oijen. Wethouder de kerk is ziek, zoodat ik met den burgemeester en wethouder van Seffelen mijn tijd moet volproten. — Ter audientie verscheen slechts de rijksveldwachter Kemperman (vroeger te Kleisfen); Pastoor Seel en dominee van Woudenberg Hamstra waren niet in de gemeente en lieten zich verontschuldigen.

Oijen c. a.

notaris was vroeger Megen. Omstreeks 1824 bracht notaris Frank de standplaats van Megen over naar Oijen. Frank was oorspronkelijk deurenwaarder; hij huwde met de eenige dochter van den toenmaligen rijsoorlog van het kasteel de Oijen. ~~van de zoon van Oijen~~; vooral om zijne eigen opgederen te kunnen administreren, wenschte hij in Oijen te wonen; hij werd daar tevens bevoogdenmeester. ~~Den 30 Augustus 1836~~ ging de ~~van de erfgenamen van wijlen Vrouwe Armina van Dongen, weduwe van de heerlijkheid Oijen met de vaste opgederen~~ ~~van de erfgenamen van wijlen Vrouwe Armina van Dongen, weduwe van de heerlijkheid Oijen met de vaste opgederen~~ ~~van de erfgenamen van wijlen Vrouwe Armina van Dongen, weduwe van de heerlijkheid Oijen met de vaste opgederen~~ met de heerlijkheid Oijen met de vaste opgederen ~~van de erfgenamen van wijlen Vrouwe Armina van Dongen, weduwe van de heerlijkheid Oijen met de vaste opgederen~~ over in handen van de familie Smits van Oijen.

Van B. en W. vernam ik nog, dat de kerk te Seffelen zeer rijk was; dit vindt zijn oorsprong daarin, dat Seffelen ten liberde tot het land van Naverstein; toen de kerkeijerij daerom gesecculariseerd werden, werd het land van Naverstein gespaard. Van daar, dat te Seffelen ook nog proerfies mogen hebben. Ters tijde der Reformatie werden de Katholiken uit Seel, Bommel enz. enz. te Seffelen gedoopt; ze kwamen daar om te trouwen; enz. — Behalve Seffelen behoorden tot 's lands van Naverstein de dorpen Maacharen, Klaren, Megen, Deursen, Dennenburg.

Ik vond te Oijen als veldwachter een zekeren Kernerman, den zoon van een straatmaker uit Kleisfen.

Den 24ste 1904 kwam ik weer in Oijen. Ik bezoekt de zelfden daag Bergheim en Dleesch; ~~van~~ ~~af~~ ging ik naar Raunstein omwachtte bij van Thal in de „Kerkeijerij van de Palk“ om van daaruit de dorps dorerna nog eenige gemeenten te bezoeken.

Van B. en W. vernam ik niet veel byzonders; de oude weghouder van Seffelen is overleden, en als zoodanig werd vervangen door een jongen man (zijn zoon?) die geheel dezelfde namen draagt.

Men is zeer tevreden met het telefoonhantoor, dat nu sinds anderhalf jaar geopend is. Gemiddeld wordt daagslijks een maal gebruik van gemaakt.

De bergemeester is zeer en peine, omdat hij het maken van werken in de elken de gemeente zijn b. Thareff los-en losplaats heeft verloren. Het heeft het veld een nieuw losplaats gemaakt, maar deze is — omdat ~~die~~ werd aan...

De heerlijkheid Oijen werd door mijn grootvader gekocht 30 Augustus 1836. — De resting geschiedde door de erfgenamen van wijlen Vrouwe Armina van Dongen, Weduwe van de heerlijkheid Oijen met de vaste opgederen, overleden te Breda. —

Oijen c. a.

De Dastover is bezig een nieuwe pastorie te bouwen; het zal een prachtig gebouw worden; aangenomen voor ruim f16.000 terwijl de aanbesteding bovendien de oude pastorie voor afbraak krijgt!

Ziet is bepaald treurig om te zien, wat het kweekwater een schade aanricht; alle land binnendijks, van af Oijen tot aan de Oesfelde Meerhede stond nog onder water; het was één zee! Geen wonder, dat men weinig bidt, dat de verbetering van de Dierloop verbetering enz. spoedig tot stand komt!

De gemeentelid secretaris Jans is sinds acht jaren in functie; hij schijnt geen ongeschikt jonge man. Hij is gebouwd van Escharen. — Nog knopkeerd. —

Voor mijn vertrek ben ik even bij den burgemeester aan huis gekomen, en daar ontvangen door den burgemeester met deels meid-kuisvrouwster, die mij een kop koffie schonk. —

De burgemeester woonde vroeger in bij zijne zuster, de weduwe Tweelen. Deze had vijf kinderen, bleef allen geplaatst of getrouwd. Na hare dood bleef de burgemeester in hetzelfde huis wonen. — De vijf kinderen behield hij vrij veel als zijne eigen kinderen. — Eene van die kinderen is getrouwd met Jhr de Kuypers, van de Noord-Brabantse-Duitschen spoorweg. —

Den 14 April 1913 bezoekt ik Oijen en Oesf.

Op het Raadhuis te Oijen werd ik ontvangen door den nieuw benoemden burgemeester Jans en wethouder de Werd; wethouder van Zeeffelen was niet, en daarom niet gekomen.

Gebruik van woningen bestaat er in Oijen niet; meerdere boerenstallingen zijn verboden, en door arbeiders betrokken; arbeiderswoningen worden niet gebouwd, omdat er geen behoefte aan is.

Raadsliden worden opgedragen over de gemeente verduidel. De verhoudingen in Oijen zijn goed; bij raadsverkiezingen wordt niet gekend; de nieuwe burgemeester kan het blijkbaar met zijn raad en met zijn wethouders goed vinden.

Tot nu toe heeft men van den blaasmond nog weinig vandaal gehad; thans is men echter bezig f16.000 — van de 1/2 ton vandaal

Oijen c. a.

byzonderen werken — te besteden aan losping van water te verhuigen naar de Dierloop verbetering; als die aflossing geheel zal zijn, hoort men in veel beter conditie te zijn dan tot nu toe.

De waterleidingen worden vrij goed onderhouden door den polder; N. en W. maaken voortdurend in die richting sterken drainageoefening.

De zoo genaamde Dierloop (Oesf-Zeeffelen-Dierloop) wordt thans door provincie in vrede gebracht; het zal een goede verbetering zijn, die hard noodig was.

De toestand van de behoeftige klasse laat te wenschen over; als men minder last van water krijgt, dan wordt de algemeene toestand beter, ook voor de arbeiders, omdat er dan meer weiland opengeerd zal worden, en het bouwland aangelegd. Thans is de moed nog vrij veel uit de menschen uit, in alle klassen van menschen: geen landbouw onderwijs, geen tuinbouw onderwijs, geen teken onderwijs. Zelfs op de mandenmaking van Dastover Zeeffelen, als verbetering bedoeld, komen niet meer dan 3 menschen werken; men wil het mandenmaken niet leeren, aanvankelijk weinig verdienen, en, naar mate van behoorzaamheid, het loon geleidelijk zien klimmen; men loopt winters liever leeg, klaagt en doet niets.

De winter 1912 was vordelooft voor het armbestuur; de kande was niet streng; daardoor kon het in 1913 rondkomen met een budget van f1900, en heeft geen subsidie van gemeente noodig.

De zaak van Kuypers — schoonmoeder van burgemeester — heeft als houthandel nog al waarde; de houtzagerij heeft men er aan gegeven, en den motor stop gezet.

Burgemeester van familie Smits van Oijen is thans van Oesf, de dichtgraaf, woonde te Dierloop.

N. en W. bekeuren het zeer, dat G. D. de strafverordening op het bevelen van den Altemans waard niet goedkeurden, het gezegd, dat wanneer zij nog goede argumenten kwamen, zij die aan G. D. maesten den kerkken.

Coöperatieve roomboterfabriek; handkracht; 120 koeien, baten. gaat niet naar den mijn; wordt tegen hooger prijs bij particulieren geplaatst.

Heel veel geld wordt verdiend met varkens fokkerij; de jonge varkens gelden tot f20. — per stuk.

oud-burgemeester van Anstel kwam op aandringen; was

Oijen e. a.

erog doorbaar voor de hem verleende Oranje Nassau orde bij
gelegenheid van zijn ontslag; ik hield hem binnen tot aan mijn
reuk. Burgemeester Jans speelde voortdurend „burgemeester“;
eens burgemeester altijd burgemeester!

Den 7^{den} augustus 1918 bezocht ik per auto van
uit Gronne de openeenten Oijen en Osf.

Burgemeester Jans viel mij niet in de; ik kreeg
herhataldelyk den indruk, dat hij in de zaken niet
erog in zat. Bij zijn antwoord op de hem gestelde
vragen was hij vaak onzeker en weifelend.

Er waren niet meer dan 30 à 40 Protestanten in Oijen.
Luth. Stak. hebben met het oog op de tijdsomstah.,
digheden er mede openeenten genomen, doch de o. l. g.
meine plaatselijke politieverordening eerst na de demo.
bilisatie herzien wordt.

De verlooping van den blaasmond heeft aan de ge.
meente niet de verhoapte verbetering van den water.
staats toestand gebracht. Ook nu de verbetering
gereed is, en de syphon, waardoor de gemeente het
water op de verbetering moet loopen, in ge.
bruik werd gesteld, wordt er nog veel waterbehoor
onderhouden. Desniettegenstaande is er nog al
wat weiland gescheurd om te haveren, en heeft
men - door het droge voorjaar - daarmede gelukkig
getroffen.

Er zijn haast geen eigenlijke boeren arbeiders
meer; de menschen zijn het slotte toch open wer.
ken in de maaiemaking van Doctoor Telet;
er zullen thans 50 à 60 maaiemakers in de
gemeente zijn; als het drukt is in den haaiboom of
het den oogst, dan gaan zij de boeren nog tijdelijk
helpen.

De bemiddeling van den Allemanswaard gaat
thans weer op den ouden voet voort; maedelijheden
komen er niet meer voor.

Directeur van het distributiedrijf is het hoofd
der school; hij krijgt daarvan f 250; het bedrijf

Oijen e. a.

loopt goed.

Zijn o. l. g. van de tijdsomstahieden moet de
warkens falkenij met 40% worden vermindert.

De bleeren smits van Oijen hebben hun gemeenschappe.
lijke bezit gedeeld. Norbert Smits kreeg het huis met
165.33. 7/8 R. A. land; Theo Smits kreeg 140.40.10
R. A. land, waaronder 4 baerderijen op het blooge
velat.

De rijkste man in de gemeente is het raadslid Jepen.
kamp, gehuwd met Juffr. van Erp uit Osf; hij is aan
geslagen naar een inkomen van f 13.500; hij heeft geen
kinderen.

Gemeente koekt de woning van den Oud-Burgemeester
van Andel, met de bedoeling om daarin het Naad.
huis te vestigen, en herens de woning van het hoofd
der school te verbeteren.

De vier laagste klassen van de jongens gaan
naar de byzonderere meisjes school; op de openbare
school zijn de twee laagste klassen, benevens in
de andere klassen enkele Protestantische kinderen.

Den 9^{den} Juni 1922 bezocht ik van uit den Bosch
de gemeenten Osf en Oijen.
Het doet wel het laatste bezoek zijn, dat ik aan
die gemeente breng; binnenkort zullen Gith, Lithog
en en Oijen wel verenigd worden.

De dames Smits van Oijen van Doerbeek gaan
in der tijd f 40.000 voor den bouw van een liefdehuis
Zusters van Schijndel. - Wat liefdehuis-breedde
zich uit tot een herpleging inrichting van idioote
jongens en meisjes; daar zijn er thans 16. - Zelfs
meerdere jongens, van 23 jr! Wat schijnt bij de verple.
ging tot bedwaren aanleiding te geven. De jongens
zullen er worden weg genomen. - In het liefdehuis
zijn thans meer dan 80 personen opgenomen.

Oijen is een dood plaatsje; in 1921 werd er een woning
gebouwd; de eerste sinds 22 jr! Bovendien werden
er in dat jaar 3 verbouwd. In de beuukosten van

Oijen e. a.

twee verenigingen werd een Rijks premie verleend.
Bij de laatste Raadsverkiezing werden 3 nieuwe
Raadsleden gekozen, waaronder 2 arbeiderscandida-
ten; in den Raad merkt men niets van partyschap-
pen;

Janus de Gaeij, zwager van den verhander van
Beeffelen, is Raadslid te Likh; hij is een grootvoor-
stander van de vereniging der 3 gemuntten; het Raad-
huis moet te Likhogen komen.

Er is een branspuit; een oud ding; niets waard.

Er zijn geen armen in Lijen; de akerdams rente
doet hier ontraagelijke veel goed!

Maerlumbank. Den 1 Januari 1921 was daar
ƒ 50.400 geopenurd; sinds werd daarvan
ƒ 38.105 terug gehaald, en ƒ 1500 nieuw geopenurd.
Tot wegneming van waterschade heeft de
kroonwetering veel veel geholpen, maar toch
niet helemaal genaeg. Lijen H. A. weiland
werden gescheurd.